

KÖNYVISMERTETÉS

A MINDIG SZÉP BALATON

A hazai tájak megismertetésében kimagasló szerepe volt Cholnoky Jenő földrajztudósnek. Tudományos kutatásai, utazásai eredményeivel évtizedekig alig-alig találkozhattak a fiatalabb generációk tagjai. Művei csak a könyvtárakban és olykor az antikváriumokban kerülhettek az olvasó elé. Ezért nagy öröm, hogy Balatonfüred Város Önkormányzata a Városi Könyvtár és Helytörténeti Gyűjtemény gondozásában szép kiállítású, gazdagon illusztrált műben jelentette meg Cholnoky Jenő több évtizedes, Balatont kutató, leíró, népszerűsítő munkásságának eredményeit.

A kötet cikkeinek zöme különböző periodikákban, szaklapokban és ma már szinte hozzáférhetetlen kötetek különálló fejezeteiként láttak napvilágot. Összegyűjtésük rendkívül sok időt, energiát, áldozatkészséget követelt. Nem csoda, hogy évtizedekig nem akadt vállalkozó, aki elvégezze ezt a hangyaszorgalmat igénylő feladatot.

A kötet életre hívója, Németh Ákosné több esztendő, kitartó munkájának gyümölcseként vehetjük kézbe a gyönyörű, korabeli tömbszelvényekkel, Cholnoky eredeti rajzaival, fényképeivel, festményeivel illusztrált kötetet. A könyv szerkezeti felépítése logikus és kronologikus sorrendben adja közre mindazt a sok értéket, melyet Cholnoky észrevett, megfigyelt, leírt.

A kötet lapjain megelevenedik a Balatont és környékét szenvedélyesen szerető, művészi hajlamokkal megáldott tudós lenyűgöző egyénisége. Cholnoky nagy figyelmet fordított a természeti jelenségek ábrázolására. Figyelme szinte mindenre kiterjedt: a tihanyi gejzirkúpok különlegességeitől a tó vízének színváltozásáig, a Kiserdőtető szélformálta bazaltképződményének leírásától a zivatarok keletkezéséig ezernyi természeti tüneményt örökített meg. Érzékletesen ábrázolja a téli Balaton szépségeit és veszélyeit, és szót emel a természeti ritkaságok megóvása érdekében. Korszakalkotó kezdeményezése volt a Tihanyi-félsziget nemzeti parkká alakítása, mely ötlet csak évtizedekkel később válhatott valóra.

Nagyon megszívlelendők és ma sem veszítettek időszerűségükből a Balatonnal kapcsolatos teendőkről megfogalmazott gondolatai. Cholnoky, a sokat utazott, világlátott tudós nem véletlenül állítja párhuzamba Európa legszebb tájképeit a Balaton

környékének szépségeivel. Elgondolkodtató, hogy 1944 augusztusában, amikor Magyarországot már naponta bombázták a szövetséges légierők gépei, Cholnoky arról ír, hogy „a Balaton az egész világ legmegnyugtatóbb üdülőhelye. Ideges embernek valóságos Mekkája. Itt 1-2 hónap alatt idegzete megnyugszik, s megerősödve kibírja a következő tél idegölő gondjait és munkásságát”.

Balatonfüreden különösen elgondolkodtató lehet az alábbi, 1944 augusztusában lejegyzett Cholnoky megfogalmazta véleménye: „Gondoskodni kell mindenütt kényelmes, de nem fényűző elszállásolásról. Gondoskodni kell turista utakról, pihenőkről, kényelmes és árnyas sétahelyekről, s ne engedjük a fürdőtelepek és falvak környékét túlságosan sűrűn beépíteni. Minden villának nagy kertje legyen, minden kert tele legyen virággal és barátságos, vendégszerető, művelt lelkű emberekkel, hogy igazán pihenhessen az, akinek szüksége van rá. Ez a Balaton legnagyobb értéke!”

Az idegenforgalom fejlesztése, feltételeinek javítása ma is elsőrendű érdek. Cholnoky Jenő írásai mindenkit hozzásegíthetnek ahhoz, hogy megtalálja a saját tennivalóját, feladatát a Balaton értékeinek megőrzése terén. Nagyrabecsülés illeti Balatonfüred önkormányzatát, hogy felismerte Cholnoky Jenő írásainak fontosságát, napjainkig érvényes szemléletformáló hatását.

Őszinte tisztelettel adózhatunk a szöveget gondozó, a jegyzeteket, mutatókat elkészítő, a borítót megtervező Németh Ákosné Rácz Lídiának, aki a munka közben adódó nehézségektől nem torpant meg, s volt lelkiereje és kitartása küzdeni azért, hogy Cholnoky Jenő Balatonnal kapcsolatos, szinte teljesen elfeledett írásai ismét az olvasók kezébe kerülhessenek. Balatonfüred ezúttal is méltó módon tisztelgett Cholnoky Jenő egyéniségének. A Füredi Panteonban, a Magyar Földrajzi Múzeum kezdeményezésére, 1987-ben márvány emléktáblát állított a Balaton-kutatás kimagasló tudósának tiszteletére. Domonkos Béla érdi szobrászművész plakettjének képe is helyet kapott a kötetben, s a dombormű hitelen idézi fel a kiváló földrajztudóst, akinek alkotásait nemcsak a magyar, hanem az egyetemes tudomány is méltán tartja számon.

Dr. Kubassek János

a Magyar Földrajzi Múzeum igazgatója